

Rukmini Devi Arundale, een inspirerend leven *Isolde Sültemeyer*

Isolde Sültemeyer werd geboren in een theosofische familie en was een goede vriendin van Rukmini. Ze woonde in Duitsland en woont nu in Australië, waar ze muziek, talen en literatuur doceerde aan universiteit en hoge school. Ze is speciaal geïnteresseerd in de spirituele kant van kunst.

Dit jaar vieren wij het 150-jarig bestaan van de Theosophical Society Adyar (TS) en het 100-jarig bestaan van ons Internationaal Theosofisch Centrum in Naarden (ITC), dat prachtige natuurgebied en alle geweldige mensen die het hebben vormgegeven en onderhouden - met een diep gevoel van waardering en dankbaarheid.

Iemand die een onuitwisbare indruk heeft achtergelaten zowel in de TS als op het ITC is Rukmini Devi Arundale. Als inspirerende kunstenaar, docent, filantroop en een groot theosoof, was ze als een veelzijdige diamant, die in vele kleuren schitterde. Ze leverde prachtige, blijvende bijdragen op al deze gebieden en was een grote inspiratiebron voor velen. Zij was 52 jaar lang hoofd van het Centrum, van 1934 tot haar dood in 1986.

Laten we eens kort kijken naar haar rijke en buitengewone leven.

Jeugd

Rukmini werd geboren op 29 februari 1904 in de buurt van de tempelstad Madurai in Tamilnadu, Zuid-India. Ze kwam uit een bekende Brahmanen-familie. Haar moeder Seshammal belichaamde een grote muzikale traditie, haar vader Nilakanta Sastri was van beroep ingenieur, maar ook een Sanskrietgeleerde.

Rukmini was de zesde van acht kinderen. De oudste zoon was Sri Ram, die een geliefde president van de TS zou worden.

Als kind werd ze omringd door muziek en de verhalen van het grote hindoe-epos Ramayana, wat een diepe indruk op haar maakte. Ze droomde ervan om zangeres te worden van de devotionele Carnatic klassieke muziek van Zuid-India. Rukku, zoals ze werd genoemd, toonde bovendien een natuurlijk empathisch vermogen voor dieren en de natuur en zorgde vaak voor gewonde vogels.

Rukmini Devi Arundale

Zoals gebruikelijk bij de brahmanen had haar vader voor zijn twee oudste dochters voor hun twaalfde jaar een huwelijk geregeld, maar hij werd theosoof en steunde de hervormingsbewegingen van Annie Besant, ook met betrekking tot kindhuwelijken.

Wat een geluk voor de jonge Rukku! De traditionele rol van een opgesloten hindoeïstische echtgenote werd haar bespaard! Haar leven nam een totaal andere wending en stuurde haar op een werkelijk uniek pad!

In 1918 verhuisde haar familie naar de omgeving van Adyar. Annie Besant (AB) was toen voorzitter van de TS. Het was de tijd van de onafhankelijkheidsstrijd van India. In Adyar kwam de jonge Rukmini in contact met veel grote persoonlijkheden zoals Gandhi, Tagore, maar vooral met Annie Besant zelf. AB was een politiek activiste, die in haar dagblad *New India* de vrijheid van India propageerde. Ze zette zich ook in voor het Indiase nationale onderwijs.

George Arundale, geleerde en pedagoog, was Annie Besant's rechterhand bij al haar werk in India geworden. Hij probeerde de jeugd van India wakker te schudden voor hun grote spirituele erfgoed en hun te leren er trots op te zijn. Hij had een geweldig gevoel voor humor en alle leerlingen waren dol op hem.

Huwelijk

Arundale werd een goede vriend van Rukmini's familie en in 1920 vroeg hij Rukmini ten huwelijk toen ze een mooi verlegen meisje van zestien was. Het voorgestelde huwelijk veroorzaakte een storm van protest in de diverse gemeenschappen. Rukmini zou het eerste Brahmaanse-meisje zijn dat de barrières van kaste doorbrak en met een buitenlander trouwde.

Belangrijk was dat AB het huwelijk goedkeurde. Het opende deuren van grote kansen voor Rukmini en Arundale's idealisme en activisme vormden haar leven.

Rukmini beschouwde AB als haar spirituele moeder en goeroe en bewonderde haar verheven idealen en onverschrokkenheid. Ze zei dat ze door AB India, haar cultuur en filosofie leerde begrijpen.

Reizen buiten India

In Adyar hielp Rukmini met theosofisch werk op allerlei manieren. In 1923 nam ze het ambt van President of the Young Theosophists op zich. Ze vergezelde Dr. Arundale ook op vele lezingentournees in India.

Uiteindelijk werden de Arundales naar Europa gestuurd, waar ze veel landen bezochten en naar de VS. Nieuwe perspectieven gingen voor Rukmini open. Dr. Arundale introduceerde haar in de cultuur van het Westen: theater, concerten, opera, kunstgalerieën, etc., wat haar artistieke horizon verbreedde. Rukmini toonde begrip en aanpassingsvermogen voor het Westen, maar verloor nooit haar Indiase roots.

Ze leerde geleidelijk aan om lezingen te geven en artikelen te schrijven. Na verloop van tijd ontwikkelde ze haar eigen stijl, een vrije, vloeiende, oprechte voordracht zonder aantekeningen.

In de jaren twintig waren de theosofische activiteiten in Nederland zeer levendig en vol pioniersgeest. Het was ook de tijd van de Sterkampen in Ommen. De jonge Rukmini was getuige van alle historische ontwikkelingen. Toen in 1925 het Naarden Centrum werd opgericht, behoorden Rukmini en Dr. Arundale tot de oprichters. Als gevolg hiervan kwamen

ze hier veel tijd doorbrengen. In analogie met Krishnaji die werd uitgeroepen tot de nieuwe Wereldleraar, werd gesuggereerd dat Rukmini een speciaal kanaal voor de Wereldmoeder zou worden. Maar Rukmini liet zich niet in een specifieke vorm dwingen. Na verloop van tijd ontwikkelde ze haar eigen kijk op deze kwestie en deed wat tot haar aard en cultuur behoorde.

1929 was een cruciaal jaar in Rukmini's leven. De Arundales werden door AB naar Australië gestuurd, waar Dr. Arundale de secretaris-generaal van de Australische sectie zou worden. Op het schip van Surabaya naar Australië reisde ook Anna Pavlova (AP) - de grootste balletdanseres aller tijden - samen met haar gezelschap. Rukmini en Anna werden goede vriendinnen. Rukmini ging naar al haar optredens van het seizoen. Ze was diep geraakt en geïnspireerd door de spirituele aard van Anna Pavlova's kunst.

Anna bewonderde Rukmini's gratie en moedigde haar aan om serieus ballet te leren, ondanks haar rijpe leeftijd van 25! Rukmini volgde enige lessen bij AP en ging later in Londen verder met Cleo Nordi, de hoofddanseres van het gezelschap.

Toneel en dans

Terug in Adyar begon ze toneelstukken te produceren als onderdeel van de artistieke activiteiten die daar plaatsvonden. Ze experimenteerde ook met het creëren van haar eigen dansen.

In 1932 deed ze haar belangrijkste ontdekking, een openbaring: ze zag voor het eerst een uitvoering van Indiase dans! Sadir was de oude heilige dans, die traditioneel alleen werd uitgevoerd door Devadasis, de tempeldanseressen. Maar onder eeuwen van buitenlandse overheersing had de dans een lange periode van verval doorgemaakt en was in diskrediet geraakt, beschouwd als een relikwie uit het verleden. Rukmini herkende echter de schat die het belichaamde, ze zag er de onderliggende schoonheid en spirituele essentie van India in. Ze was gefascineerd en wilde deze dansen leren!

Opnieuw werd ze een rebel! Het was ongehoord dat een Brahmaanse dame zou proberen de wereld van de Devadasis te betreden! Ze vroeg het aan veel leraren, maar die wezen haar af. Maar ze was vastbesloten. Uiteindelijk overtuigde ze twee oude deskundige goeroes om haar te onderwijzen – in het geheim. Weer werd een taboe van kaste en traditie doorbroken. Ze werkte elke dag gedurende twee jaar om de kunst onder de knie te krijgen.

Ze bestudeerde ook de Natya Shastra grondig, het oude traktaat over dans, muziek en drama. Rukmini legde de nadruk op de devotionele aspecten van de dans om nobele gevoelens op te roepen. Na verloop van tijd verrijkte ze de ingewikkelde woordenschat van de dans en hervormde deze ook door een verfijning van kostuums en sieraden die ze zelf ontwierp. Haar smaak was onberispelijk.

Arundale President van de TS

In 1933 overleed Annie Besant. Dr. Arundale volgde haar op als President van de TS. Rukmini werd hoofd van het ITC in Naarden.

Rukmini genoot van de voortdurende steun van Dr. Arundale in haar revolutionaire artistieke inspanningen. In 1935 vond de Diamond Jubilee Convention plaats in Adyar. Er werd aangekondigd dat Rukmini haar eerste openbare optreden van Indiase klassieke dans zou geven. Opnieuw een enorme verontwaardiging en aanvallen in de pers: een Brahmaanse dame die deze dans in het openbaar uitvoerde!

Haar optreden werd een gedenkwaardige gebeurtenis, een 'happening' van historische omvang! Ze steeg op tot het niveau van het sublieme. De schoonheid en puurheid van haar dans en haar persoonlijke uitstraling waren zodanig dat het een complete verandering in de publieke perceptie teweegbracht, totaal en voor altijd. Haar optreden werd geprezen als 'het inluiden van een nieuw tijdperk in de geschiedenis van de moderne Indiase kunst.'

Rukmini veranderde de naam van de originele tempeldans Sadir in Bharata Natya, de naam waaronder het nu universeel bekend is.

Kalakshetra en de Besant Memorial Schools

Een week later, geïnspireerd door het evenement, richtten Rukmini en enkele theosofische vrienden de 'International Academy of the Arts' op om het goddelijke te weerspiegelen in zijn aspect van schoonheid. Zij zagen een grote rol voor India en haar grote spirituele artistieke traditie voor de verheffing van de hele mensheid. De beginjaren waren erg klein op het landgoed Adyar. Na een tijdje kreeg het instituut een Indiase naam, 'Kalakshetra', wat 'Heilige Plaats van Kunst' betekent. Rukmini zag het in de traditie van een gurukula en ashram. Ze nodigde oude dansleraren en grote

oude musici uit om de volgende generatie te trainen en zo de kostbare oude tradities te behouden. Naast de oude dansvormen Bharata Natya en Kathakali werd ook vocale en instrumentale muziek onderwezen.

Overeenkomstig de wensen van Annie Besant werden de

'Besant Memorial Schools' opgericht, omdat onderwijs werd gezien als belangrijk theosofische werk. In 1938 kwamen Dr. Arundale en Rukmini opnieuw naar het ITC in Naarden en zochten speciaal Dr. Maria Montessori op die in het nabijgelegen Laren woonde. Ze nodigden haar uit om een paar maanden naar India te komen om cursussen te geven en leraren te trainen in haar methoden. Haar bezoek vond plaats in 1939, maar toen brak de oorlog uit en werden zij en haar zoon Mario geïnterneerd als 'vijandige buitenlanders'. Ze hadden het geluk dat ze in 'Olcott Bungalow' op het

landgoed Adyar mochten wonen en daar cursussen mochten geven. Ze bleven zeven jaar in India - een grote zegen!

Rukmini toerde door heel India om geld in te zamelen voor Kalakshetra en de scholen. In 1941 ging ze haar respect betuigen aan Rabindranath Tagore in Santiniketan, kort voor zijn overlijden. Hij wilde haar zien dansen en zegende haar. Het was een onvergetelijke gebeurtenis voor haar en het versterkte haar geloof in Kalakshetra en haar missie.

Rukmini begon met het choreograferen en produceren van dansdrama's die haar uiteindelijk onsterfelijk zouden maken in de culturele wereld van India. Ze opende een afdeling Schilderen en een afdeling Weven en Kunst en Ambachten om oude traditionele ontwerpen en methoden te beschermen die dreigden verloren te gaan.

Naast haar artistieke en theosofische activiteiten zette ze zich in voor de verbetering van de positie van vrouwen in India en de wereld, binnen het kader van Unesco. Ook startte ze een dierenkliniek; het lijden van dieren lag haar na aan het hart.

Overlijden van Arundale: alles werd anders

In 1945 overleed Dr. Arundale – zo kwam er een einde aan een groot idealistisch partnerschap van 25 jaar. Zij volgde hem op als Senior Knight of the Round Table. C. Jinarajadasa werd de volgende president van de TS. De steun voor haar werk begon af te nemen en plotseling verklaarde hij zich van van Rukmini en de Besant Institutions te distancieren: kunst en onderwijs werden niet langer officieel als 'theosofisch' beschouwd. Rukmini werd verteld Adyar te verlaten. Het was een grote schok voor haar en haar aanhangers en leidde tot een enorme crisis. Maar ze bleef kalm en onverschrokken, zeker van haar innerlijke gevoel van missie. Ze had het geluk dat ze kon vertrouwen op haar trouwe groep medewerkers, bijvoorbeeld op Sankara Menon. Het verplaatsen van de instellingen, inclusief de scholen, was een enorm werk. Geleidelijk werd land verworven twee mijl verderop langs de kust, bij het dorp Thiruvannamiyur. Destijds was het slechts een zandwoestijn, maar het lag dicht bij de oceaan. Het hele proces bracht veel lijden met zich mee, maar Rukmini bleef dromen van het uiteindelijk creëren van een campus met bomen en natuurlijke schoonheid – wat het nu is geworden. Voor haar moest het een heilige plek worden, gewijd aan het grote moederland India, het land van de grote rishi's.

Ter gelegenheid van India's eerste onafhankelijkheidsdag in 1947 nodigde premier Nehru haar uit om een dansdrama op te voeren in Delhi. Als kunstenaar werd Rukmini een groot cultureel ambassadeur om de spirituele boodschap van Indiase dans en muziek te verspreiden. In 1948 toerde ze enkele maanden door de VS en gaf ook lezingen. Later trad ze ook op in Europa, onder andere in het Concertgebouw in Amsterdam, en in de oude Besant Hall van het ITC.

Steeds bleef ze reizen als prominente internationale spreker voor de TS, in Europa, de VS, Midden- en Zuid-Amerika en Afrika, waar ze vele bijeenkomsten, zomercursussen en congressen inspireerde.

De politieke arena

In 1952 betrad Rukmini de politieke arena. De president van India had haar

genomineerd voor het Hogerhuis van het parlement, de 'Rajya Sabha', vanwege haar verdiensten op het gebied van kunst en de Indiase cultuur. Ze was de eerste vrouw in de Indiase geschiedenis die werd genomineerd. Op haar eigen uitgesproken manier zorgde ze voor veel ophef met haar toespraken, met name met betrekking tot de status van vrouwen en meisjes.

Ze bracht tien jaar, twee termijnen, door in Delhi als het parlement in zitting was. Daar concentreerde ze zich op haar passie en oprechte bezorgdheid: dierenrechten! Ze werkte hard om een nieuw wetsvoorstel in te dienen voor de 'Preventie van wreedheid tegen dieren', het allereerste wetsvoorstel van een privélid in het Indiase parlement. Het zou een enorme strijd worden! Om haar doel te bereiken, moest ze bewijs verzamelen en een rapport opstellen, wat betekende dat ze slachthuizen, onderzoekslaboratoria, circussen, enz. enz. in heel India moest bezoeken. Het eiste een grote tol van haar! Maar het wetsvoorstel werd uiteindelijk in 1960 aangenomen. Ze had haar rajas-energie gebruikt voor sattvische doeleinden! Ze richtte de 'Animal Welfare Board of India' op, een nationaal orgaan, het eerste in zijn soort ter wereld. Het motto: *Compassion in Action*. Ze publiceerde ook een tijdschrift genaamd *Animal Citizen*.

Gerelateerd aan Rukmini's werk voor dierenwelzijn was haar werk voor vegetarisme. Voor haar was het geen kwestie van dieet, maar een van de fundamentele rechten van onze mede-burgers, de dieren. Rukmini werkte al lang voor deze verwante doelen voordat ze in de mode raakten. Ze organiseerde en presideerde vele internationale congressen. In 1962 organiseerde ze als voorzitter van de World Federation of Young Theosophists een tour van 14 Europese YT's door heel India gedurende drie maanden om vegetarisme onder Indiase jongeren te promoten.

Rukmini nam een verdere filantropische onderneming op zich toen Z.H. de Dalai Lama en 18.000 Tibetanen in 1959 hun land moesten ontvluchten. Ze raakte serieus betrokken bij de Tibetaanse zaak. Premier Nehru benoemde haar tot lid van het Relief Committee om te zorgen voor rehabilitatie in India. Rukmini – altijd praktisch – nam 20 Tibetaanse vluchtelingenkinderen in Kalakshetra onder haar hoede om hen te onderwijzen in hun taal en religie, onder leiding van twee lama's.

Ramayana dansen wereldwijd

In de jaren zestig bereikte Rukmini het hoogtepunt van haar creatieve krachten. Ze produceerde veel baanbrekende dansdrama's in verschillende stijlen en talen. Haar magnum opus was de Ramayana-serie van zes dansdrama's. Ze mediteerde altijd over elk verhaal en choreografeerde vervolgens onmiddellijk op de dansers. Iedereen die getuige was van dit creatieve proces noemde haar een genie. Haar 25 volledige dansdrama's zijn een unieke en immense bijdrage aan de culturele geschiedenis van India.

Kalakshetra werd een waar pronkstuk van Indiase kunst op zijn best – een voorbeeld van artistieke excellentie, spiritualiteit en verfijning. Het ontving talloze beroemde bezoekers – grote artiesten (bijv. Yehudi Menuhin), royals (bijv. kroonprinses Beatrix) en veel politieke leiders (bijv. president Indira Gandhi). De concertafdeling van Kalakshetra was een beroemd dansgezelschap geworden en reisde door heel

India en over de wereld, waarbij de grote kunst van Bharata Natya wereldwijd onder de aandacht werd gebracht. Ze toerden uitgebreid door Europa, Azië en Australië en traden op op verschillende beroemde festivals – altijd gesponsord door de Indiase overheid.

Over het algemeen bezocht Rukmini jaarlijks het ITC. Toen de oude Besant Hall in 1966 afbrandde, begon ze meteen met het plannen van de bouw van de nieuwe Besant Hall. In 1977, toen ze weer in het Centrum verbleef, kreeg ze een telefoontje van de Indiase premier Morarji Desai, die haar vroeg om president van India te worden! Ze zou de eerste vrouw in dat hoge ambt zijn geweest. Nadat ze het aanbod een paar dagen had overwogen, weigerde ze beleefd!

In haar rol als Cultureel Ambassadeur had ze haar dansers al door heel Azië meegenomen en uiteindelijk nam ze ze in 1985 ook mee naar China! Ze geloofde in de zachte transformerende kracht van Kunst!

De heropleving van Bharata Natya was een grote factor in de culturele renaissance van India – dit werd algemeen erkend. Rukmini ontving ontelbare prijzen en onderscheidingen voor haar werk op het gebied van kunst, maar ook voor dierenwelzijn, zowel in India als daarbuiten.

Haar latere jaren werden gekenmerkt door vele feestelijke gelegenheden: bijvoorbeeld in 1975 het Gouden Jubileum in het ITC, in 1984 haar 80e verjaardag en in 1985 het Gouden Jubileum van Kalakshetra. Dat jaar zag het jaarlijkse Kunstfestival ook de opening van het prachtige nieuwe theater door premier Rajiv Gandhi. Hoewel ze al erg ziek was, kon Rukmini deze grootse gebeurtenis gelukkig meemaken. Ze overleed een paar weken later - na een buitengewoon leven gewijd aan alles wat groot was op verschillende gebieden van menselijk streven. Haar erfenis leeft voort - haar instellingen op het gebied van kunst, onderwijs en dierenwelzijn floreren.

Vorig jaar bezocht ik het jaarlijkse kunstfestival in Kalakshetra. Wanneer de naam van Rukmini wordt genoemd, wordt ze altijd beschreven met twee bijvoeglijke naamwoorden: visionair en legendarisch. Ze verwezenlijkte haar dromen op een werkelijk wonderbaarlijke manier en ze is terecht een legende geworden - India's Yogini van kunst en schoonheid! Ze wordt genoemd als een van de honderd historische personages die India hebben gevormd.

Vertaling Marianne Plokker